

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Заклад професійної освіти
«Дніпровський професійний технологічний коледж»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора навчально-методичної
роботи
ЗПО «Дніпровський професійний
технологічний коледж»

Серій ГОРДІЄНКО
« 28 » серпня 2026

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до підготовки до модульного контролю з навчальної
дисципліни

«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ»

Галузь знань: G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність: G9 Прикладна механіка

ОПП: Зварювальне виробництво

Освітній ступінь: Фаховий молодший бакалавр

Викладач - Юлія ПУСТОВОЙТ

ВСТУП ТА ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Модульний контроль з дисципліни «Основи економічної теорії» є обов'язковою формою перевірки результатів навчання здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності G9 «Прикладна механіка».

Мета модульного контролю: комплексна оцінка рівня засвоєння теоретичного матеріалу, сформованості навичок розрахунку економічних показників та вміння застосовувати економічний інструментарій до вирішення прикладних галузевих ситуацій.

Структура модульної контрольної роботи

Для забезпечення об'єктивності та диференціації оцінювання, контрольна робота формується з банку завдань трьох рівнів складності. Білет модульного контролю містить:

- **Рівень I (Репродуктивний):** 10 тестових або коротких теоретичних питань (по 1 балу).
- **Рівень II (Аналітично-розрахунковий):** 2 розрахункові задачі з мікро- або макроекономіки (по 10 балів).
- **Рівень III (Творчо-прикладний):** 1 ситуаційний кейс, що потребує розгорнутої відповіді та, за необхідності, побудови графіків (20 балів).

Максимальна сума за модульний контроль – 50 балів (які потім додаються до поточних балів за семестр для формування підсумкової оцінки 100 балів).

Рекомендації щодо підготовки:

1. Повторіть базові економічні закони та категорії (закон попиту, пропозиції, закон Оукена, рівняння Фішера тощо).
2. Вивчіть напам'ять основні формули (еластичність, прибуток, ВВП, мультиплікатори, норма амортизації).
3. Потренуйтеся у побудові графічних моделей (крива виробничих можливостей, AD-AS, рівновага ринку). Вмійте пояснювати причини зсуву кривих.
4. Ознайомтеся з актуальними макроекономічними показниками України для аргументації відповідей у кейсах (рівень інфляції, облікова ставка НБУ).

Увага! Під час виконання завдань II та III рівнів вимагається обов'язкове наведення ходу розрахунків та короткого економічного обґрунтування отриманих результатів. Відповідь у вигляді лише однієї кінцевої цифри вважається неповною.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ТА БАЗОВІ ПОНЯТТЯ (ЗАВДАННЯ 1-10)

Завдання цього рівня перевіряють базове розуміння економічних термінів. Необхідно дати чітке, лаконічне визначення або продовжити твердження.

Завдання 1. Дайте визначення поняття «Економічна теорія» та назвіть її головну проблему (протиріччя) як науки.

Завдання 2. У чому полягає сутність концепції «Меркантилізму» та що, на думку її представників, є джерелом багатства нації?

Завдання 3. Перелічіть три основні правомочності, які складають юридичний зміст права власності.

Завдання 4. Дайте визначення категорії «Товар». Назвіть дві його обов'язкові властивості (згідно з трудовою теорією вартості).

Завдання 5. Перелічіть п'ять основних функцій грошей у ринковій економіці.

Завдання 6. Дайте визначення поняттю «Інфляція». Чим інфляція попиту відрізняється від інфляції витрат (пропозиції)?

Завдання 7. Назвіть чотири основні функції ринку як механізму координації економічної діяльності.

Завдання 8. Сформулюйте Закон попиту. Які нецінові фактори можуть призвести до зсуву кривої попиту?

Завдання 9. Сформулюйте Закон пропозиції. Чому крива пропозиції має висхідний (позитивний) нахил?

Завдання 10. Що означає термін «Еластичність попиту за ціною»? Що відбувається з загальною виручкою, якщо попит еластичний, а ціна знижується?

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ТА БАЗОВІ ПОНЯТТЯ (ЗАВДАННЯ 11-20)

Завдання 11. Дайте визначення промислового капіталу підприємства. Назвіть три стадії його кругообігу.

Завдання 12. Поясніть різницю між основним та оборотним капіталом машинобудівного підприємства за способом перенесення вартості.

Завдання 13. Що таке фізичний та моральний знос основного капіталу? Дайте визначення поняттю «Амортизація».

Завдання 14. Назвіть щонайменше три види витрат, які належать до постійних витрат (FC) підприємства.

Завдання 15. Дайте визначення змінних (VC) та граничних (MC) витрат виробництва.

Завдання 16. Поясніть різницю між бухгалтерським та економічним прибутком підприємства.

Завдання 17. Назвіть основні ознаки ринку досконалої (чистої) конкуренції.

Завдання 18. Що таке «Чиста монополія» та «Природна монополія»? Наведіть один приклад природної монополії в Україні.

Завдання 19. Дайте визначення «Олігополії». Що таке «картельна змова» в умовах олігополістичного ринку?

Завдання 20. Що є об'єктом вивчення Макроекономіки? Назвіть чотири ключові макроекономічні цілі держави.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ТА БАЗОВІ ПОНЯТТЯ (ЗАВДАННЯ 21-30)

Завдання 21. Дайте визначення Валового внутрішнього продукту (ВВП). Які товари не враховуються при розрахунку ВВП?

Завдання 22. Напишіть формулу розрахунку ВВП за методом витрат (кінцевого використання) та розшифруйте її компоненти.

Завдання 23. Поясніть різницю між номінальним та реальним ВВП. Що таке дефлятор ВВП?

Завдання 24. Перелічіть чотири фази класичного економічного (промислового) циклу.

Завдання 25. Назвіть три типи безробіття (фрикційне, структурне, циклічне). Які з них формують «природний рівень безробіття»?

Завдання 26. Сформулюйте Закон Оукена щодо взаємозв'язку безробіття та ВВП.

Завдання 27. Дайте визначення фіскальної (бюджетно-податкової) політики держави. Хто її здійснює?

Завдання 28. Яка економічна закономірність відображена за допомогою Кривої Лаффера?

Завдання 29. Назвіть три основні інструменти монетарної (грошово-кредитної) політики Національного банку України.

Завдання 30. Що таке протекціонізм та фритредерство у зовнішньоекономічній політиці держави?

РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ З МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКИ (ЗАВДАННЯ 1-5)

Для успішного виконання завдань цього рівня необхідно навести коротку умову, формулу, розгорнутий хід розрахунку та чітку відповідь з розмірністю.

Завдання 1. (Альтернативні витрати). Студент-механік має можливість підробляти після пар на СТО з оплатою 8000 грн на місяць. Замість цього він вирішує піти на додаткові платні курси з програмування ЧПК-верстатів, вартість яких 3000 грн на місяць. Розрахуйте економічні (альтернативні) витрати студента на навчання за один місяць.

Завдання 2. (Рівновага). Попит на зварювальний дріт задано рівнянням: $Q_d = 1200 - 20P$. Пропозиція задана рівнянням: $Q_s = -300 + 30P$. (де P - ціна у грн, Q - обсяг у кг).

а) Знайдіть рівноважну ціну (P_e) та рівноважний обсяг (Q_e).

б) Яка ситуація складеться на ринку, якщо уряд зафіксує ціну на рівні $P = 25$ грн?

Завдання 3. (Еластичність). Завод знизив ціну на електроди з 200 грн до 180 грн за пачку. Обсяг продажу збільшився з 5000 до 6000 пачок на місяць. Використовуючи формулу дугової еластичності (за середньою точкою), розрахуйте коефіцієнт цінової еластичності попиту. Зробіть висновок про характер попиту.

Завдання 4. (Еластичність). Коефіцієнт перехресної еластичності попиту між товарами А (зварювальні апарати) та Б (захисні маски) становить -1.5. Ціна на товар А зросла на 10%. На скільки відсотків та в який бік зміниться обсяг попиту на товар Б? Якими є ці товари один стосовно одного?

Завдання 5. (Рівняння Фішера). Загальний обсяг вироблених у країні промислових товарів становить 500 тис. одиниць, середня ціна товару – 400 грн. Грошова маса в країні становить 100 млн грн. Знайдіть швидкість обігу грошової одиниці (V) за рівнянням І. Фішера.

РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ З МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКИ (ЗАВДАННЯ 6-10)

Завдання 6. (Амортизація). Підприємство придбало портал плазмового різання за 1 200 000 грн. Нормативний термін експлуатації – 10 років. Ліквідаційна вартість – 100 000 грн. Розрахуйте річну суму амортизаційних відрахувань (прямолінійним методом) та залишкову вартість обладнання на кінець 4-го року.

Завдання 7. (Витрати виробництва). Постійні витрати механічного цеху (FC) становлять 50 000 грн. При виробництві 1000 деталей змінні витрати (VC) склали 150 000 грн. Розрахуйте: Загальні витрати (TC), Середні постійні витрати (AFC), Середні змінні витрати (AVC) та Середні загальні витрати (ATC).

Завдання 8. (Граничні витрати). При випуску 10 редукторів загальні витрати підприємства (TC) становлять 45 000 грн. При випуску 11 редукторів загальні витрати зростають до 48 500 грн. Знайдіть граничні витрати (MC) на виробництво 11-го редуктора.

Завдання 9. (Економічний прибуток). Інженер-підприємець отримав за рік виручку 1 000 000 грн. Його бухгалтерські витрати (матеріали, оренда) склали 600 000 грн. У власний бізнес він вклав свій капітал 500 000 грн (банківський депозит приніс би йому 10% річних). Також він відмовився від зарплати на заводі 200 000 грн/рік. Розрахуйте бухгалтерський та економічний прибуток інженера.

Завдання 10. (Точка беззбитковості). Підприємство виготовляє металеві стелажі. Постійні витрати (FC) = 80 000 грн/місяць. Змінні витрати на 1 стелаж (AVC) = 600 грн. Ціна продажу 1 стелажа (P) = 1000 грн. Визначте точку беззбитковості у фізичному вимірі (шт.). Скільки стелажів треба продати, щоб отримати прибуток 20 000 грн?

РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ З МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКИ (ЗАВДАННЯ 11-15)

Завдання 11. (Обіг капіталу). Авансований капітал машинобудівного заводу становить 10 млн грн, з них 8 млн грн – основний капітал, 2 млн грн – оборотний. Основний капітал здійснює 1 оборот за 8 років. Оборотний капітал здійснює 4 обороти за рік. Знайдіть кількість оборотів всього авансованого капіталу за рік.

Завдання 12. (ВВП за витратами). У країні маємо такі показники (млрд. грн): Споживчі витрати населення = 1200; Валові приватні інвестиції = 400; Державні закупівлі = 500; Експорт = 300; Імпорт = 350; Амортизація = 150. Розрахуйте Валовий внутрішній продукт (ВВП) та Чистий внутрішній продукт (ЧВП).

Завдання 13. (ВВП за доходами). Розрахуйте ВВП за доходами на основі даних (млрд. дол.): Заробітна плата = 6000; Рентні платежі = 500; Відсотки по капіталу = 400; Непрямі податки на бізнес = 600; Амортизація = 800; Прибуток корпорацій = 1200; Доходи дрібних власників = 500.

Завдання 14. (Дефлятор та Реальний ВВП). У 2024 році номінальний ВВП склав 4800 млрд. грн. Індекс цін (дефлятор ВВП) до базового 2020 року становив 1.5 (або 150%). Обчисліть Реальний ВВП 2024 року в цінах 2020 року.

Завдання 15. (Темп економічного зростання). Реальний ВВП країни у 2024 році становив 3000 млрд. дол., а у 2025 році зріс до 3150 млрд. дол. Розрахуйте річний темп економічного зростання (у відсотках).

РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ З МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКИ (ЗАВДАННЯ 16-20)

Завдання 16. (Безробіття). У країні чисельність працездатного населення становить 25 млн осіб. Зайняті (працюють) – 18 млн осіб. Зареєстровані безробітні, які активно шукають роботу – 2 млн осіб. Інші 5 млн (студенти, домогосподарки) не шукають роботу. Розрахуйте рівень безробіття (у відсотках).

Завдання 17. (Закон Оукена). Фактичний рівень безробіття в країні становить 8%. Природний рівень безробіття дорівнює 5%. Коефіцієнт Оукена становить 2.5. Потенційний ВВП дорівнює 2000 млрд. грн. Розрахуйте відсоток відставання фактичного ВВП та обсяг втраченого ВВП (в млрд. грн).

Завдання 18. (Індекс споживчих цін - ІСЦ). Вартість споживчого кошика у базовому році становила 4000 грн. У поточному році вартість того ж кошика склала 4600 грн. Розрахуйте ІСЦ поточного року. Яким був темп інфляції?

Завдання 19. (Реальна процентна ставка - ефект Фішера). Машинобудівний завод взяв кредит у банку під номінальну ставку 22% річних. Рівень інфляції за рік склав 14%. Розрахуйте реальну відсоткову ставку, яку фактично сплатив завод.

Завдання 20. (Мультиплікатор витрат). В економіці гранична схильність до споживання (MPC) становить 0.8. Уряд збільшує фінансування будівництва об'єктів інфраструктури на 50 млрд. грн. Розрахуйте величину мультиплікатора та загальний приріст ВВП (ΔY).

РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ З МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКИ (ЗАВДАННЯ 21-25)

Завдання 21. (Податковий мультиплікатор). Уряд вирішив знизити податки для промислових підприємств на 20 млрд. грн ($\Delta T = -20$). Гранична схильність до споживання (MPC) дорівнює 0.75. Розрахуйте податковий мультиплікатор та загальний приріст ВВП.

Завдання 22. (Грошовий мультиплікатор). Національний банк викупив у комерційних банків облігації на суму 200 млн. грн. Норма обов'язкових резервів становить 12.5%. Знайдіть грошовий (банківський) мультиплікатор та максимально можливе збільшення грошової маси в економіці.

Завдання 23. (Продуктивність праці). Механічний цех виготовив за місяць 8000 деталей. У цеху працює 20 робітників, кожен з яких відпрацював по 160 годин за місяць. Розрахуйте продуктивність праці (виробіток): а) на одного робітника за місяць; б) за одну людино-годину.

Завдання 24. (Фондовіддача та фондомісткість). Вартість основних виробничих фондів (верстатів, роботів) на підприємстві становить 5 млн грн. За рік підприємство випустило продукції на суму 15 млн грн. Обчисліть фондовіддачу та фондомісткість.

Завдання 25. (Правило 70). Рівень інфляції в країні становить 7% на рік. За допомогою «правила величини 70» визначте, через скільки років загальний рівень цін у країні подвоїться, якщо темп інфляції залишатиметься незмінним.

РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ З МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКИ (ЗАВДАННЯ 26-30)

Завдання 26. (Ціна землі). Фермер здає земельну ділянку в оренду, отримуючи щорічну ренту 60 000 грн. Ринкова ставка банківського відсотка становить 12% річних. Розрахуйте ціну цієї земельної ділянки як капіталізовану ренту.

Завдання 27. (Додаткова вартість за Марксом). Авансований капітал складає 1 000 000 грн, з них 800 000 грн витрачено на засоби виробництва (C), а 200 000 грн - на робочу силу (V). Норма додаткової вартості (m') = 150%. Розрахуйте масу додаткової вартості (m) та загальну вартість виробленого товару ($W = C + V + m$).

Завдання 28. (Реальний дохід). Номінальна заробітна плата токаря у 2024 році зросла на 15% (порівняно з 2023 роком). Проте інфляція в країні за цей період склала 20%. Розрахуйте (наближено) на скільки відсотків змінився реальний дохід робітника.

Завдання 29. (Гранична схильність до споживання). Дохід домогосподарства зріс з 20 000 грн до 25 000 грн на місяць. При цьому витрати на споживання зросли з 16 000 грн до 19 500 грн. Розрахуйте граничну схильність до споживання (MPC) та граничну схильність до заощадження (MPS).

Завдання 30. (Оборотні кошти). Середньорічний залишок оборотних коштів підприємства становить 2 млн грн. Обсяг реалізованої за рік продукції – 12 млн грн. Розрахуйте коефіцієнт оборотності (кількість оборотів за рік) та середню тривалість одного обороту у днях (вважати рік = 360 днів).

КОМПЛЕКСНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ (ЗАВДАННЯ 1-5)

Завдання цього рівня вимагають розгорнутої аргументації, застосування економічної логіки до виробничих ситуацій та, за необхідності, побудови графічних моделей (зсуви кривих попиту/пропозиції, AD-AS тощо).

Завдання 1. (Ринок зварювального обладнання). Внаслідок впровадження нових митних тарифів вартість імпортованих електронних плат для зварювальних інверторів суттєво зросла. Одночасно, уряд запустив масштабну програму відновлення мостів, що вимагає великої кількості зварювальних робіт.

Завдання: Використовуючи модель попиту і пропозиції (D-S), графічно покажіть і поясніть, як ці дві події вплинуть на рівноважну ціну (P_e) та рівноважний обсяг (Q_e) зварювальних інверторів на внутрішньому ринку.

Завдання 2. (Витрати та конкурентоспроможність). Механічний завод виробляє деталі на застарілих токарних верстатах, які споживають багато електроенергії і потребують великої кількості робітників. Конкурент закупив сучасні верстати з ЧПК.

Завдання: Проаналізуйте, як зміняться структура витрат конкурента (співвідношення постійних FC та змінних VC витрат). Чому у довгостроковій перспективі конкурент зможе пропонувати нижчу ціну, витісняючи старий завод з ринку? Обґрунтуйте економічну доцільність модернізації.

Завдання 3. (Антимонопольна політика). На ринку постачання технічного кисню для промислових підприємств у вашому регіоні працюють лише дві великі компанії (дуополія). Останнім часом вони синхронно підвищили ціни на 40%, пояснюючи це загальною інфляцією, хоча ціни на електроенергію (основний ресурс для видобутку кисню) не змінилися.

Завдання: Яке економічне явище має місце? Які дії повинен вжити Антимонопольний комітет? Опишіть негативні наслідки цієї ситуації для машинобудівних заводів-споживачів.

Завдання 4. (Макроекономічний шок). Країна є великим імпортером енергоносіїв. Ціни на газ на світовому ринку зросли втричі.

Завдання: Використовуючи макроекономічну модель AD-AS, зобразіть цей «шок пропозиції» графічно. Поясніть, що відбудеться з загальним рівнем цін та реальним ВВП країни. Як називається такий стан економіки?

Завдання 5. (Фіскальна політика та КВМ). Уряд ухвалив рішення різко збільшити видатки на національну оборону та виробництво бронетехніки. Оскільки економіка працює на межі своїх можливостей (повна зайнятість), ресурсів не вистачає.

Завдання: Побудуйте Криву виробничих можливостей (КВМ) з осями: «Озброєння» та «Цивільна продукція (напр., автомобілі)». Покажіть рух по КВМ. Поясніть концепцію «альтернативних витрат» у цій ситуації.

КОМПЛЕКСНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ (ЗАВДАННЯ 6-10)

Завдання 6. (Монетарна політика). В економіці спостерігається висока інфляція (25% на рік). Національний банк для боротьби з нею підвищує облікову ставку до 20% і збільшує норму обов'язкових резервів.

Завдання: Опишіть трансмісійний механізм: як ці дії НБУ вплинуть на ставки за кредитами комерційних банків, інвестиційну активність заводів (закупівлю нових верстатів) та сукупний попит (AD)? Які можуть бути побічні негативні наслідки такої «політики дорогих грошей» для промисловості?

Завдання 7. (Ринок праці та закон). Парламент ухвалив закон про значне (вдвічі) підвищення мінімальної заробітної плати, незважаючи на стагнацію економіки.

Завдання: Використовуючи модель ринку праці (перетин кривої попиту на працю D_L та пропозиції праці S_L), покажіть графічно наслідки встановлення мінімальної зарплати вище рівноважного рівня. Як це рішення вплине на рівень безробіття серед некваліфікованих робітників (підсобників на заводі)?

Завдання 8. (Еластичність у бізнесі). Завод виготовляє унікальні прецизійні редуктори, які не мають аналогів на внутрішньому ринку (попит нееластичний). Водночас, він виробляє стандартні металеві кутники, які випускають сотні інших фірм (попит високо еластичний).

Завдання: Директору потрібно збільшити виручку заводу за рахунок зміни цінової політики. Яку цінову стратегію (підвищення чи зниження ціни) він повинен застосувати для редукторів, а яку – для кутників? Обґрунтуйте економічний зміст свого рішення.

Завдання 9. (Зовнішня торгівля і валютний курс). Національна валюта (гривня) девальвувала (знецінилася) по відношенню до долара США з 30 грн/\$ до 40 грн/\$.

Завдання: Поясніть, кому вигідніша така девальвація: заводу, який експортує зварні конструкції до ЄС та США, чи заводу, який закуповує імпортні верстати з ЧПК і продає свою продукцію виключно на внутрішньому ринку України? Відповідь аргументуйте.

Завдання 10. (Податки та крива Лаффера). Уряд запровадив додатковий акцизний податок (50%) на імпорт витратних матеріалів для промислового 3D-друку металом.

Завдання: Спираючись на логіку «Кривої Лаффера», проаналізуйте, чи обов'язково це призведе до значного зростання податкових надходжень до бюджету. Які процеси («тінізація», контрабанда, закриття бізнесів) можуть відбутися і чому?

КОМПЛЕКСНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ (ЗАВДАННЯ 11-15)

Завдання 11. (Економічні цикли). Під час фази «Депресії» економічного циклу держава вирішує стимулювати економіку.

Завдання: Запропонуйте конкретний пакет фіскальних та монетарних заходів (зміна податків, держзакупівель, облікової ставки, резервних норм) для виходу з депресії. Поясніть, як ці заходи спрацюють через ефект мультиплікатора.

Завдання 12. (Структура ринку). Оцініть ринок легкових автомобілів (глобальний масштаб).

Завдання: До якого типу ринкової структури він належить? Доведіть свою думку, проаналізувавши наявність бар'єрів входу, кількість учасників та нецінові методи конкуренції (бренд, інновації, дизайн), до яких вдаються світові автоконцерни.

Завдання 13. (Безробіття та інновації). Завод впровадив автоматизовану лінію лазерного різання і звільнив 50 робітників.

Завдання: До якого типу безробіття (фрикційне, структурне чи циклічне) відносяться ці звільнені робітники? Які державні заходи допоможуть розв'язати проблему безробіття саме цього типу?

Завдання 14. (Прибуток: економічний vs бухгалтерський). Ви володієте приміщенням цеху, яке могли б здавати в оренду за 1 млн грн на рік. Натомість ви відкриваєте там власне виробництво. Ваш бухгалтерський прибуток за рік склав 800 тис. грн.

Завдання: Поясніть парадокс: чому з точки зору бухгалтера ваше підприємство є прибутковим, а з точки зору економіста (враховуючи альтернативні витрати) — збитковим? Що вам порадить економіст?

Завдання 15. (Точка беззбитковості в інжинірингу). Підприємство виробляє продукцію з високою часткою ручної праці (високі змінні витрати, низькі постійні). Інше підприємство повністю роботизоване (високі постійні витрати на амортизацію, низькі змінні).

Завдання: Порівняйте поведінку цих двох підприємств у період економічної кризи та падіння обсягів продажів. Якому з них легше досягти точки беззбитковості при низьких обсягах випуску?

КОМПЛЕКСНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ (ЗАВДАННЯ 16-20)

Завдання 16. (Вплив податків на ринок). Уряд вводить новий акциз на металопрокат, що сплачується виробниками.

Завдання: Покажіть на графіку попиту і пропозиції, як зміниться рівноважна ціна та обсяг продажів. Доведіть, що податковий тягар розподілиться між виробником та покупцем (заводом-споживачем), і поясніть, від чого (від еластичності) залежить те, хто сплатить більшу частину податку.

Завдання 17. (Теорія вартості). Порівняйте класичну трудову теорію вартості (А. Сміт, К. Маркс) та маржиналістську теорію (теорію граничної корисності).

Завдання: Як кожна з цих теорій пояснює парадокс «води і діамантів» (вода життєво необхідна, але дешева; діаманти непотрібні для виживання, але дуже дорогі)? Яке пояснення ближче до сучасного ринкового ціноутворення?

Завдання 18. (СНР та екологія). Металургійний комбінат нарощує виробництво, збільшуючи ВВП країни на 10%. Водночас викиди комбінату значно погіршують екологію, що призводить до зростання витрат населення на ліки та лікування.

Завдання: Проаналізуйте цей випадок як приклад вади ВВП як показника суспільного добробуту. Що таке «тіньові екстерналії» (зовнішні ефекти) і як концепція Чистого Економічного Добробуту (ЧЕД) коригує показник ВВП у цій ситуації?

Завдання 19. (Фіктивні та реальні інвестиції). Підприємець має 5 млн грн. Він може або купити державні облігації (фінансове інвестування), або збудувати новий цех з обробки металів (реальне інвестування).

Завдання: Поясніть, чим відрізняється фінансовий капітал від промислового (реального)? Як зниження облікової ставки НБУ вплине на вибір підприємця між цими двома альтернативами?

Завдання 20. (Міжнародний поділ праці). Країна А має абсолютну перевагу як у виробництві верстатів, так і у виробництві сільськогосподарської продукції порівняно з країною Б.

Завдання: Спираючись на теорію порівняльних переваг Д. Рікардо, поясніть, чи вигідна торгівля між цими країнами? Що повинна експортувати країна А, якщо її відносна перевага у виробництві верстатів вища, ніж у виробництві агропродукції?

КОМПЛЕКСНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ (ЗАВДАННЯ 21-25)

Завдання 21. (Державний борг та дефіцит). Для покриття дефіциту бюджету уряд масово випускає внутрішні державні облігації з високою дохідністю (ОВДП).

Завдання: Що таке «Ефект витіснення» (crowding-out effect)? Поясніть, як масовий випуск привабливих державних облігацій може позбавити промислові підприємства доступу до кредитних та інвестиційних ресурсів на внутрішньому ринку.

Завдання 22. (Інфляція та зарплати). У колдоговорі машинобудівного заводу профспілка вимагає жорсткої індексації зарплати пропорційно до поточного рівня інфляції.

Завдання: Проаналізуйте цей процес з точки зору макроекономіки. Що таке «інфляційна спіраль» (спіраль «зарплата-ціни»? Доведіть, що постійна індексація без зростання продуктивності праці розкручує інфляцію і не веде до підвищення реального добробуту робітників.

Завдання 23. (Модель IS-LM). *Теоретичний кейс:* Економіка знаходиться у так званій «ліквідній пастці» (відсоткова ставка наблизилася до нуля, інвестиції не реагують на подальше збільшення грошової маси).

Завдання: Який з інструментів макроекономічного регулювання (монетарна чи фіскальна політика) втрачає свою ефективність у цій ситуації? Що, згідно з кейнсіанською теорією, повинен зробити уряд, щоб стимулювати реальний ВВП (зсув кривої IS)?

Завдання 24. (Зовнішньоекономічна політика). Уряд ухвалив рішення ввести 25% мито на імпортні верстати з метою «захисту вітчизняного верстатобудування».

Завдання: Проаналізуйте наслідки цієї *протекціоністської* політики. Хто виграє, а хто програє від введення цього мита (споживачі, вітчизняні заводи, що використовують верстати, держава)? Чому в довгостроковій перспективі протекціонізм може гальмувати НТП у вітчизняній галузі?

Завдання 25. (Ефект доходу та заміщення). В умовах економічної кризи заробітні плати інженерів та робітників знизилися в реальному вимірі. Водночас спостерігається цікаве явище: попит на дешеві неякісні товари повсякденного попиту (наприклад, дешеві крупи чи неякісний інструмент) різко зріс.

Завдання: Використовуючи категорії «товари нижчої категорії» та «нормальні товари», а також ефект доходу, поясніть причину цього явища.

КОМПЛЕКСНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ (ЗАВДАННЯ 26-30)

Завдання 26. (Крива Філіпса у довгостроковому періоді). Уряд перед виборами вплив в економіку значну суму незабезпечених грошей, намагаючись знизити безробіття (рух по короткостроковій кривій Філіпса).

Завдання: Опишіть, що відбудеться в економіці через рік, коли робітники та бізнес усвідомлять інфляційні процеси (концепція адаптивних/раціональних очікувань). Чому довгострокова крива Філіпса є вертикальною (відповідно до монетаризму)?

Завдання 27. (Платіжний баланс). За підсумками року торговельний баланс країни зведено з великим дефіцитом (імпорт значно перевищив експорт). Проте загальний платіжний баланс країни врівноважений, а золотовалютні резерви НБУ не зменшилися.

Завдання: Поясніть, завдяки яким статтям (наприклад, рахунок капітальних операцій, кредити, інвестиції, грошові перекази заробітчани) міг бути перекритий цей дефіцит торгівлі товарами? Чи є така ситуація стабільною у довгостроковій перспективі?

Завдання 28. (Ресурсний ринок). У металургійному виробництві праця і капітал часто є взаємозамінними ресурсами. Завдяки технічному прогресу вартість промислових робіт (капіталу) значно знизилася, а вимоги профспілок призвели до зростання зарплат (праці).

Завдання: Використовуючи правило мінімізації витрат (співвідношення граничних продуктів до цін ресурсів: $MP_L / P_L = MP_K / P_K$), поясніть економічний механізм заміщення праці капіталом. Які соціальні наслідки матиме цей процес?

Завдання 29. (Власність і стимулювання). Порівняйте дві форми організації праці на заводі: перша — робітники працюють за фіксований оклад; друга — завод реорганізовано у «народне підприємство» (ESOP), де працівники володіють акціями і отримують дивіденди з прибутку.

Завдання: Спираючись на теорію власності та економічних інтересів, поясніть, чому в другому випадку продуктивність праці і ставлення до обладнання зазвичай покращуються. Що таке проблема «відчуження робітника від засобів виробництва» за К. Марксом?

Завдання 30. (Глобалізація). Транснаціональна корпорація (ТНК) переносить завод зі збирання автомобілів з Європи до країни, що розвивається.

Завдання: Проаналізуйте плюси та мінуси цього процесу для країни, що приймає інвестиції (зростання ВВП, робочі місця, екологія, технологічна залежність). Чому глобалізація є водночас фактором економічного зростання та причиною нерівномірності світового розвитку?

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модульна контрольна робота оцінюється сумарно у 50 балів, що дозволяє максимально об'єктивно перевірити компетентності здобувача.

Рівень завдання	Критерії оцінювання	Бали
Рівень I (Репродуктивний)	По 1 балу за кожен правильну, чітку та лаконічну відповідь на теоретичне запитання. Перевіряється знання термінології та законів.	10 завдань × 1 бал = 10 балів
Рівень II (Аналітично-розрахунковий)	По 10 балів за кожен задачу. 5 балів — правильний алгоритм розв'язку та формули; 3 бали — точність математичних розрахунків; 2 бали — економічний висновок.	2 задачі × 10 балів = 20 балів
Рівень III (Творчо-прикладний)	20 балів за розв'язання кейсу. 8 балів — повнота теоретичного обґрунтування; 7 балів — логічність застосування теорії до практичної ситуації; 5 балів — побудова графіка (якщо вимагається) та якість висновків.	1 кейс × 20 балів = 20 балів
МАКСИМАЛЬНА ОЦІНКА ЗА МОДУЛЬ:		50 балів

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. Економічна теорія (Основи економічної теорії. Макроекономіка): конспект лекцій для здобувачів вищої освіти / В. П. Решетило, Ю. В. Федотова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ, 2021. – 147 с.
2. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність: підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 412 с.
3. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Економікс: Принципи, проблеми і політика (будь-яке видання українською мовою).
4. Основи економічної теорії: підручник / За ред. Ю. В. Ніколенка. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 540 с.
5. Матеріали лекційних та практичних занять з дисципліни «Основи економічної теорії».